

Il gaud ed ils lais sin intschess da Flem han ina gronda impurtanza sco spazis da recuvrada.

FOTO J. MENOLFI

Diversidad en il gaud

Il Grischun s'engascha en moda exemplarica

■ (cp) **L'uffizi forestal prenda l'onn internaziunal da la biodiversidad, proclamà da l'ONU, sco chaschun per demussar, co ch'i vegnan realisadas mesiras per promover la biodiversidad en il gaud.** A l'orientaziun da las medias dals 24 da zercladur 2010 vegn declerada la tgira dals spazis da viver da las giaglinas taus a maun da l'exempel dal territori Stretg en vischinanza da las vischnancas da Laax e Flem.

Questas mesiras han d'ina vart la finamira da mantegnair il spazi da viver da la giaglina taus che vala sco spezia d'utschels periclitada. Da l'autra vart è quest tip da gaud spezial cun sias pretensiuns variadas er in simbol per bliers tips da gaud da muntogna. Uschia servan las stentas per tgirar ils spazis da viver da las giaglinas taus er a las numerusas autras spezias da plantas e d'animals dal gaud da muntogna.

La biodiversidad simbolisescha la diversidad natirala. Latiers tutgan spazis da viver intacts, la ritgezza da spezias sco er l'amplezza genetica entaifer las singulas spezias. En il gaud grischun vegnan ils interess da la biodiversidad tractads tuttina sco autras funcziuns dal gaud sco per exempel la produziun da laina u la protecciun cunter privels da la natira. Grazia a la cultivaziun dal gaud planisada cun quità ed en moda prospectiva va l'utilisaziun da laina a pèr cun las mesiras a favur da la biodiversidad. Quai sa mussa en spezial tar la tgira da spazis da viver per la giaglina taus periclitada. Quasi 40% da l'effectiv svizzer da questa spezia d'utschels vivan en il chantun Grischun. Perquai sustegna l'uffizi forestal dal Grischun projects per meglierar il spazi da viver da questa spezia en il rom dal program per promover la biodiversidad.

Selvicultura natirala

Spezialmain effectiva per mantegnair la biodiversidad è la decisiun dal servetsch forestal per metodos natiralas per cultivar il gaud. Questas metodos vegnan applitgadas en la gronda part dal chantun Grischun. La selvicultura natirala collia l'utilisaziun dal gaud cun ils interess da la protecciun da la natira. Caracteristicas èn las lavurs cun las spezias da plantas localas, la renovaziun dals effectivs dal gaud cun agid da la regiuvinaziun natirala (quai vul dir per regla senza plantaziuns), il tractament cun quità da spezias da plantas raras, er sch'ellas n'èn betg impurtantas economicamain, ed il laschar enavos laina morta en il gaud.

La planisaziun per il svilup dal gaud ch'è vegnida introducida en il rom da la revisiun totala da la lescha chantunala davart il gaud l'onn 1996 ha chaschunà che las pretensiuns al gaud èn vegnidas resguardadas en moda sistematica en l'entir territori chantunal. Ultra da l'effect da protecciun cunter privels da la natira, da la produziun da laina, dal turissem, da l'agricultura e da la chatscha cumpiglian questas pretensiuns er la protecciun da la natira e da la cuntrada. Circa in onn avant la terminaziun da la planisaziun per il svilup dal gaud ch'è vegnida realisada en las regiuns, dispona il chantun Grischun d'in program equilibrà per promover la biodiversidad en il gaud. Da princip pon vegnir differenziads dus tips da mesiras:

- promoziun en il rom da surfatschas che vegnan designadas explicitamain sco surfatschas da prioritad natirala;
- promoziun secundara en il rom da mesiras ch'èn en emprima lingia drizzadas ad autras finamiras che a la protecciun da la natira; la tgira dal gaud da protecciun, l'utilisaziun da la laina e la promo-

ziun da la biodiversidad sa laschan savens cumbinar fitg bain ina cun l'autra.

Endrizzà 15 reservats da gaud natiral

Ina part da las surfatschas da prioritad natirala han la finamira da garantir il svilup natiral dal gaud. En questas surfatschas che vegnan numnadas «reservats da gaud natiral» vegni desistì tant da l'utilisaziun forestala sco er da l'eventuala utilisaziun agricola. En ils ultims 4 onns èn vegnids endrizzads en il Grischun 15 reservats da gaud natiral cun ina surfatscha totala da bundant 3200 hectaras.

Main enconuschentas fin ussa èn las activitads en connex cun l'autra part da las surfatschas da prioritad natirala. En questas surfatschas vegnan promovidas tschertas valurs natiralas cun agid da mesiras sistematicas. I sa tracta en spezial da:

- mantegnair gauds da lareschs;
- revalitar e mantegnair gauds da chastagners en las vals dal sid;
- promover gauds da ruvers sco er spezias da plantas raras, sco p. ex. taisch e fritga selvadia;
- revalitar urs dal gaud;
- tgirar spazis da viver da giaglinas taus.

Exequidas vegnan questas mesiras tras ils manaschis forestals locals. La confederaziun ed il chantun sa participeschan als custs en la dimensiun da 70%. Dapi l'onn 2008 fan las mesiras per promover la biodiversidad part da la cunvegna da program «Biodiversidad en il gaud» tranter la confederaziun ed il chantun Grischun. En quella èn fixads la dimensiun da las mesiras sco er il sustegn finanziel tras la confederaziun. Per l'onn 2010 stattan a disposiziun meds finansials federals e chantunals da totalmain 2 285 000 francs per la biodiversidad dal gaud.